

Brüsszel, 2013.10.17.
COM(2013) 713 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Éves jelentés az Európai Unió 2012. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Éves jelentés az Európai Unió 2012. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről

1. A KTF-TEVÉKENYSÉGRŐL SZÓLÓ ÉVES JELENTÉS HÁTTERE

Az Európai Unió kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről szóló éves jelentés az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 190. cikke alapján készült. A jelentés célja az, hogy a teljesség igénye nélkül tömör áttekintést adjon a tárgyév főbb intézkedéseiről. A jelentés, bár hivatalosan nem feladata, mégis közöl az Euratom-szerződéshez kapcsolódó néhány adatot.

2. A TÁGABB POLITIKAI KONTEXTUS 2012-BEN

Az Európai Unió strukturális reformokkal és a versenyképesség javításával kapcsolatos, 2012. évi megközelítésének a gerincét az Európa 2020 elnevezésű növekedési és foglalkoztatási stratégiája alkotja. A 2012. évi cselekvési prioritásokat a 2012. évi növekedési jelentés¹ hangsúlyozta.

Az év eleje bővelkedett nehéz helyzetekben. Az euróba vetett bizalom megrendült, a gazdaság növekedése szinte teljesen leállt, és ami a legfontosabb: sohasem látott mértékben rendült meg polgáraink hite abban, hogy Európa képes megoldani a saját problémáit².

Az Európai Unió azonban folytatta a válság elleni küzdelmet. A gazdasági és monetáris unió kiteljesítésének a tervére vonatkozó bizottsági javaslat a hosszú távú perspektíva mellett a rövid és középtávon végrehajtandó konkrét lépéseket is meghatározta.

A Bizottság megfigyelései szerint változtatni kell az európai gazdaság működési módján, egy ilyen változás ugyanis felszabadíthatja Európa számtalan erőforrását, amelyekkel hozzájárulhat a jövő színvonalas innovációra, tudásra és szakképzettségre alapuló gazdaságának fellendüléséhez. Az Európa 2020 ezért helyezi a kutatást, a technológiát és az innovációt mindazon tevékenységek középpontjába, amelyek célja Európa kilábalásának segítése a jelen gazdasági válságból, illetve az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés ösztönzése. Az európai gazdaságnak vannak még olyan kiaknázatlan lehetőségei, amelyek révén kevesebb erőforrás felhasználása és a környezetre gyakorolt hatások mérséklése mellett innovatívabbá, termelékenyebbé és versenyképesebbé tudna válni³.

A Bizottság a hetedik keretprogram (FP7) keretében közzétette az utolsó és eddigi legnagyobb pályázati felhívását. Ez az összes EU-tagállam és partnerország valamennyi szervezete és vállalkozása számára elérhető támogatás teszi ki az EU 2013-ra javasolt, 10,8 milliárd EUR összegű kutatási költségvetésének az oroszánrészét.

¹ COM(2011) 815 végleges, 2011.11.23.

² 78. Eurobarométer Standard, közvélemény-kutatás az EU-ban, 2012. ősz.

³ Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében – Az iparpolitikáról szóló közlemény frissítése (COM(2012) 582 final)

A közzététel néhány nappal azután történt, hogy az EU vezetői a Növekedési és Munkahelyteremtési Paktumban⁴ a kutatás és az innováció fontosságát az Európai Unió által a gazdasági és pénzügyi válságra adott válaszlépések szerves részeként hangsúlyozták.

3. AZ INNOVATÍV UNIÓ

A Bizottság által az Európa 2020 stratégia részeként 2010 októberében kezdeményezett Innovatív Unió célja egy élénk, innováción alapuló, ötletekből és kreativitásból erőt merítő gazdaság megteremtése, amely képes bekapcsolódni a globális értékláncokba, megragadni a lehetőségeket, új piacokat szerezni, valamint minőségi munkahelyeket teremteni.

3.1. Az innováció eredményeinek figyelemmel kísérése

Összességében az Innovatív Unióra vonatkozó szakpolitikai keret létrehozása terén történt előrelépés nagyon pozitív: a kezdeményezések több mint 80%-ának végrehajtása folyamatban van, beleértve az európai kutatási térség (EKT) elmélyítését és a Horizont 2020 fejlesztését is. Az „intelligens költségvetési konszolidáció” elve – azaz a növekedésbarát kiadások, például a kutatási-fejlesztési kiadások védelme és lehetőség szerinti növelése – mára az európai szemeszter szerves alkotóeleme. Az európai üzleti környezet egyre inkább kedvez az innovációnak olyan egységes piaci intézkedéseknek köszönhetően, mint amilyen az egységes szabadalom, a gyorsabb szabványalkotás, a korszerűsített uniós közbeszerzési szabályok és a kockázati tőke-alapok európai útlevele. Az európai innovációs partnerségek egyesítik az erőforrásokat, és a keresleti és kínálati oldali intézkedéseket a fő társadalmi kihívásokra összpontosítják.

Európa globális helyzete továbbra is viszonylag szilárd. A magas színvonalú tudományos és innovatív termékek előállítása terén az EU a világ élvonalához tartozik. Az EU továbbra is a legnagyobb részesedéssel rendelkezik a globális gyártási értékláncokból származó jövedelemből. 2008 óta az EU javította innovációs teljesítményét, és az Egyesült Államokkal és Japánnal szembeni innovációs lemaradását közel felére csökkentette. Az innováció terén az EU továbbra is fenntartja jelentős előnyét Brazíliával, Indiával, Oroszországgal és Kínával szemben, noha az utóbbi láthatóan felzárkózóban van. Emellett Dél-Korea 2008 óta közel megháromszorozta az EU-val szembeni innovációs versenyelőnyét, és az Egyesült Államokéhoz hasonló vezető szerephez jutott az innováció területén.

Miközben a válság idején a kutatásra-fejlesztésre fordított közkiadások megnövekedtek az EU-ban, mivel a kormányok kutatási-fejlesztési ráfordításaik fenntartására törekedtek és ezáltal az üzleti vállalkozásokat is erre ösztönözték, a közelmúltbeli adatok szerint ez a tendencia megfordulhatott. 2011-ben, a válság kezdete óta először némileg csökkent a 27 uniós tagállamban az állami kutatási-fejlesztési ráfordítások teljes összege. Előfordulhat ugyanakkor, hogy a jelenlegi, kivételesen hosszú és kíméletlen válság lassan kikezdi a kutatási-fejlesztési ráfordítások megóvását célzó uniós politikai konszenzust. A válság továbbá rávilágított az európai innovációs teljesítmény strukturális hiányosságaira, és megerősíti, hogy a nemzeti kutatási és innovációs rendszerek hatékonyságának és eredményességének növelése céljából átfogóbb reformokra van szükség. Ennek elérése többek között az intelligens szakosodási stratégiák, az állami kutatások és a vállalati innováció közötti kapcsolat fejlesztése, valamint az üzleti beruházások keretfeltételeinek a javítása révén lehetséges.

⁴ Az Európai Tanács 2012. június 27–28-i ülésén fogadta el.

Az Innovatív Unió 2013. évi eredménytáblája⁵ azt mutatja, hogy a tagállamok innovációs teljesítményének konvergenciája megtorpant. Mivel az eredménytábla 2001. évi bevezetése óta általában a konvergencia volt jellemző, ez egyértelműen az innovációs szakadék növekedésének a kockázatára utal. Az elhúzódó és elmélyülő válság nyomán Európa egyes régiói között egyre nagyobb egyenlőtlenések alakulnak ki, amelyek miatt még nagyobb szükség van az Innovatív Unió mielőbbi megvalósítására és elmélyítésére olyan, az innováció szempontjából létfontosságú területeken, mint a felsőoktatás, az innováción alapuló vállalkozások és a keresleti oldali intézkedések. A lendületet például a szociális innováció területén is fenn kell tartani. Továbbá jelenleg is zajlik az intelligens szakosodás keretein belül a Horizont 2020 és a strukturális alapok közötti lehető legtöbb jövőbeli szinergia előkészítése.

3.2. A társadalmi kihívások kezelése: európai innovációs partnerségek

2012-ben az európai innovációs partnerségen (EIP) alapuló, a társadalmi kihívások kezelését célzó innováció fejlesztésére és bevezetésére irányuló megközelítés új szakaszba lépett. A tervezést követően megkezdődött a tevékeny és egészséges idősor témájára vonatkozó kísérleti innovációs partnerség végrehajtása, és négy további területen javasolták a megközelítés alkalmazását. Biztató, hogy e partnerség felhívására 261 kötelezettségvállalás érkezett konkrét fellépésekre, több mint 50 régió és település vállalta, hogy referencialhelyszíneként működik, továbbá több száz partner csatlakozott az internetes innovatív ötletek piacteréhez.

A kísérleti partnerség stratégiai végrehajtási tervének jóváhagyását követően a Bizottság javaslatot tett a „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság”, a „Nyersanyagok”, a „Víz”, valamint az „Intelligens városok és közösségek” témakörével foglalkozó új európai innovációs partnerségekre. A Tanács jóváhagyását követően 2012 decemberében elkészült a „Víz” európai innovációs partnerség stratégiai végrehajtási terve, a „Mezőgazdaság”, a „Nyersanyagok” és az „Intelligens városok és közösségek” partnerség pedig a tervek szerint 2013 során nyújtja be saját stratégiai végrehajtási tervét, hogy a megvalósítás a lehető leghamarabb megkezdődhessen.

4. AZ EURÓPAI KUTATÁSI TÉRSÉG LÉTREHOZÁSA

Az Európai Tanácsnak az EKT létrehozásával kapcsolatos következtetései alapján a Bizottság elfogadta „Megerősített partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására”⁶ című közleményét, amelyben hangsúlyozza a hatékony nemzeti kutatási rendszereknek, az optimális transznacionális együttműködésnek és versenynek, a nyitott kutatói munkaerőpiacnak, a kutatásban képviselt nemek közötti egyenlőségnek és a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésének, valamint a tudományos ismeretek hozzáférhetőségének és áramlásának a fontosságát. A közlemény a tagállamok, a Bizottság, valamint a kutatás területén működő érdekelt szervezetek közötti megerősített partnerségre alapuló megközelítést helyezi a középpontba. A Tanács a megközelítést jóváhagyta⁷.

Az EKT az Innovatív Unió részét képezi, és létrehozását a Horizont 2020 több módon is támogatja. Az EKT egyike az európai növekedés ösztönzését szolgáló strukturális

⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

⁶ COM(2012) 392 final, 2012.7.17.

⁷ A 3208. Versenyképességi Tanács 2012.12.11-i ülésének következtetései.

reformoknak, és e szerepében egyre nagyobb elismerés övezi. Az EKT kiteljesítésének köszönhetően a Horizont 2020, a transznacionális támogatások (jelenleg 0,8%-os) részesedésének növelése, valamint az EU kutatásra szánt (3%-os) GDP-célkitűzésének elérése együttesen várhatóan további 445 milliárd EUR GDP-növekedést és 7,2 millió új munkahelyet fog jelenteni 2030-ig⁸.

A partnerségi megközelítés egyik kulcsfontosságú eleme – az egyetértési megállapodásban meghatározott írásbeli kötelezettségekkel összefüggésben – a Bizottság és a kutatás területén működő öt legjelentősebb érdekelt szervezet 2012. július 17-én kiadott közös nyilatkozata⁹. Ennek eredményeképpen a szervezetek 2013 végéig jelentős eredményeket fognak elérni.

Az európai kutatási térségről szóló közlemény végrehajtását az EKT nyomonkövetési mechanizmusa támogatja, amelynek célja, hogy adatgyűjtés révén nyomon kövesse a tagállamok és a társult országok szintjén tett előrelépéseket. A Bizottság kulcsfontosságú szerepet fog játszani azáltal, hogy a nemzeti hatóságok és a kutatás területén működő érdekelt szervezetek számára létrehozza és működteti a nyomonkövetési mechanizmust. Első lépésként a Bizottság felmérést készített az EKT-val kapcsolatban, hogy értékelje az állami kutatószervezeteken belül az európai kutatási térségről szóló közleményben azonosított kapcsolódó intézkedések végrehajtásának eredményeit.

4.1. Kutatók

E folyamat központi eleme a kutatók mobilitásának, képzésének és szakmai előmenetelének az előmozdítására létrehozott tizenhat intézkedés végrehajtása volt, amelynek során többek között a következő területekre összpontosítottak: nyílt, átlátható és érdemeken alapuló felvételi eljárások; az „EURAXESS – A kutató hangja” rendszer elindítása az egyes kutatók közötti közvetlen kommunikáció biztosítása érdekében; egy olyan munkacsoport létrehozása, amelynek feladata megoldásokat javasolni egy (vagy több) lehetséges páneurópai kiegészítő kutatói nyugdíjalap létrehozására; együttműködés a kutatásban érdekelt felekkel a nemzeti támogatásokra vonatkozó hozzáférési és átvihetőségi elvek meghatározására és végrehajtására; valamint egyedi beutazási feltételek meghatározása a tudományos kutatási célból beutazni szándékozó, harmadik országbeli állampolgárok számára.

Az EKT humánerőforrásokkal és mobilitással foglalkozó irányítócsoportja segítséget nyújtott a kapcsolódó kezdeményezések előkészítésében és nyomon követésében, amely konkrétan a következőkből állt: az irányítócsoport elkészítette a humánerőforrásokkal kapcsolatos ügyekkel foglalkozó munkacsoport javaslatait és zárójelentését, beleértve a Humánerőforrás-stratégia a kutatókért (*Human Resources Strategy for Researchers*, HR4R) elnevezésű stratégiát is; az innovatív doktori képzést és a kutatók szakmai fejlődését támogató új munkacsoportokat hozott létre; továbbá összeállította az eredményeket nyomon követő 2012. évi kutatói jelentést.

4.2. Közös programozás

A közös programozási folyamat támogatásának érdekében a Bizottság 2012-ben olyan koordinációs és támogatási cselekvéseket indított útjára, amelyek célja a hat második

⁸ SWD(2012) 212 bizottsági szolgálati munkadokumentum – a COM(2012) 392 final közleményt kísérő hatásvizsgálat.

⁹ Európai Kutatási és Technológiai Szervezetek Szövetsége (EARTO); Európai Egyetemek Szövetsége (EUA); Európai Kutatóegyetemek Szövetsége (LERU); Nordforsk; Science Europe.

hullámbeli közös programozási kezdeményezés közül a következő öt támogatása: Az éghajlati ismeretek összekapcsolása Európa számára; Egészséges és termékeny tengerek és óceánok; Hosszabb élet, jobb életminőség – a demográfiai változás jelentette lehetőségek és kihívások; A mikrobiális kihívás – az emberi egészséget fenyegető veszély; valamint Vízügyi kihívások egy változó világban. Ezenfelül felhívás érkezett a hatodik, Városi Európa – Globális városi kihívások, közös európai megoldások című kezdeményezés 2013-ban történő lehetséges támogatására is.

2012-ben a négy első hullámbeli közös programozási kezdeményezésből három fogadott el a következő években végrehajtandó tevékenységeket meghatározó stratégiai kutatási menetrendet; e kezdeményezések a következők: A neurodegeneratív betegségek, különösen az Alzheimer-kór elleni küzdelem területén indított kísérleti jellegű kezdeményezés; Mezőgazdaság, élelmezésbiztonság és éghajlatváltozás; valamint Egészséges étrend az egészséges életért. A Kulturális örökség és globális változás: új kihívás Európa számára című közös programozási kezdeményezés egy kísérleti jellegű közös pályázati felhívást indított útjára, és 2013 elején várhatóan elfogadja saját stratégiai kutatási menetrendjét.

A határokon átnyúló kutatási együttműködés jelenleg is működő közös programozási folyamatának elősegítése érdekében a Bizottság két új intézkedést javasol a tagállamok és az érdekelt felek számára: az EKT-címke bevezetését és a pályázati felhívások összehangolt közzétételét. A Bizottság párbeszédet kezdeményezett az érdekelt felekkel a kísérleti jellegű intézkedések 2014-es elindításáról.

4.3. Kutatási infrastruktúrák

Az Európai Bizottság továbbra is szorosan együttműködik a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fórumával (ESFRI) annak érdekében, hogy 2015-ig az ESFRI útitervében felsorolt projektek 60%-a lezáruljon vagy elkezdődjön. 2012-ben tizenöt nemzeti útitervet tettek közzé, további hét pedig még mindig előkészítés alatt áll.

2012-ben a strukturális alapokat növekvő mértékben használták fel az ESFRI-projektek megvalósítására, és az erőfeszítések az első két eszközre koncentráltak, beleértve az Extreme-Light-Infrastructure (szupernagy-intenzitású fényinfrastruktúra, ELI) Csehországban (290 millió EUR) és Romániában (180 millió EUR) 2016-ig történő megvalósítását is.

A Bizottság 2012-ben javaslatot tett a több európai országot magában foglaló, nagyméretű kutatási infrastruktúrák kiépítésének és működtetésének elősegítése céljából létrehozott, az európai kutatási infrastruktúra-konzorcium (ERIC) jogi keretét megállapító szabályozás módosítására. E szabályozásnak a különböző tagállamokban egységes módon és kellő időben történő végrehajtása ugyan továbbra is kihívást jelent, a Közös Nyelvi Erőforrások és Technológiai Infrastruktúra (CLARIN ERIC) mégis létrejött, a Bizottság pedig további hét projekt végrehajtását vizsgálja (ECRIN, EURO-ARGO, ESS-felmérés, BBMRI, EATRIS, DARIAH, C-ERIC).

A Tanács¹⁰ 2012. december 11-én hangsúlyozta az ESFRI megbízatása megújításának és átalakításának szükségességét egyrészt a már meglévő kihívások megfelelő kezelése, másrészt a már folyamatban lévő ESFRI-projektek átfogó értékelést követő nyomon követésének és az

¹⁰ A 3208. Versenyképességi Tanács következtetései.

ESFRI-úttervben felsorolt infrastrukturális projektek előnyben részesítésének a biztosítása érdekében.

A Horizont 2020 keretein belüli uniós támogatások eredményértékelése céljából a Bizottság magas szintű szakértői csoportot hozott létre. A Bizottság emellett konzultációt kezdeményezett a meglévő kutatási infrastruktúrák tágabb és hatékonyabb nemzetközi felhasználását biztosító, jövőbeli kutatási tevékenységekről.

4.4. Egyetemek: korszerűsítési program

Vizsgálatra került sor a strukturált innovatív doktori képzési programok létrehozásáról annak érdekében, hogy a strukturált programok tekintetében egy egész Európára kiterjedő iránymutatást nyújtsanak. Az egyetemek és egyéb kutatószervezetek strukturális átalakításának előmozdítására kísérleti pályázatot írtak ki a konvergenciaregiókban működő EKT-tanszékek számára, amelynek célja a kiválóság biztosítása és ezáltal a versenyképes kutatási finanszírozás során nyújtott teljesítményük növelése. Megvalósíthatósági tanulmány is készült annak megállapítására, hogy mi a legmegfelelőbb módja egy olyan európai akkreditációs mechanizmus létrehozásának, amely biztosítja, hogy az egyetemek és a közfinanszírozású kutatóintézetek humán erőforrásait a Kutatók Európai Chartája és a kutatók felvételi eljárásának magatartási kódexe alapján menedzseljék.

4.5. Szabad hozzáférés, tudástranszfer, digitális EKT

A szabad hozzáférés a Horizont 2020 szerves részét képezi. A tagállamokat felkérték arra, hogy nevezzenek meg egy-egy nemzeti kapcsolattartót az információcsere elősegítése és a kölcsönös tanulás lehetővé tétele érdekében. A Bizottság első találkozót kíván szervezni a nemzeti kapcsolattartók számára a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok cseréje céljából.

2012-ben tudástranszferrel foglalkozó szakértői csoportot hoztak létre alapos elemzések és ajánlások elkészítése céljából. A Bizottság vizsgálatot kezdeményezett egy olyan, a fontosabb kérdésekkel kapcsolatos iránymutatás létrehozása céljából, amelyre a felek a konzorciummegállapodásokban hivatkozhatnak. Az ERAC tudástranszferrel foglalkozó munkacsoportja a Bizottság szellemi tulajdonra vonatkozó javaslatainak és magatartási szabályzatának¹¹ végrehajtási eredményeit nyomon követve iránymutatást és visszajelzést adott a vizsgálatnál kapcsolatban.

A digitális EKT támogatni fogja az elektronikus infrastruktúrákat, a digitális kutatási szolgáltatásokhoz való akadálymentes, határokon átnyúló hozzáférést, valamint az elektronikus tudomány érvényesülését és a területet érintő szakpolitikák fejlesztését. Az együttműködés 2012-ben kezdődött azzal, hogy a digitális EKT-t integrálták az EKT nyomon követési struktúráiba és tevékenységeibe, beleértve az együttműködési platformokon folyó párbeszédet és az EKT-ről szóló közleményben azonosított intézkedések rendszeres nyomon követését. Az elektronikus infrastruktúra lehetővé teszi a tudás létrehozását, áramlását és felhasználását Európán belül, ezen felül erősíti az együttműködést a tudósok között is. 2012-ben az adatalapú tudományos és műszaki területek (EUDAT és OpenAIRE), a számítógépes infrastruktúrák (PRACE, EGI, Helix Nebula), a GÉANT kutatási és oktatási hálózat, a virtuális kutatási közösségek és az elektronikus tudomány kerültek előtérbe. E téren a főbb mérföldkövek a nagyteljesítményű számítástechnikára vonatkozó európai stratégia

¹¹ COM(2008) 1329

közzététele (a Parlamenthez és a Tanácshoz intézett közlemény), az Open Access és a globális Research Data Alliance (RDA) támogatását célzó infrastruktúra fejlesztése, valamint az Európát Afrika szubszaharai részével összekötő Africa Connect elindítása.

5. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az év kiemelkedő eseménye volt „Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítése és összpontosítása: Stratégiai megközelítés”¹² című bizottsági közlemény közzététele. A közleményben a Bizottság új stratégiára tesz javaslatot a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködésben, különösen a Horizont 2020 előkészítése céljából.

A kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés önmagában nem cél, hanem sokkal inkább eszköz az Unió kezében, hogy magasabb szintű célkitűzéseit elérje. Ezek között szerepel mindenekelőtt az Unió kutatási és innovációs kiválóságának és vonzerejének növelése, az uniós gazdaság és ipar versenyképességének fokozása, a világszintű társadalmi kihívások kezelése, valamint az EU külpolitikájának a támogatása.

E célkitűzések elérése érdekében a stratégia kettős megközelítést határoz meg:

A Horizont 2020 nyitva áll a világ minden tájáról érkező szereplők előtt, ugyanakkor az uniós költségvetésből e szereplőknek juttatott támogatások odaítélésére vonatkozó megközelítést felülvizsgálják. Az általános nyitás révén az európai kutatók szabadon együttműködhetnek harmadik országbeli kutatókkal az általuk választott témakörökben.

Célzott tevékenységek kidolgozására akkor kerül sor, ha egyes országokkal vagy régiókkal együttműködésre törekednek egy-egy témakörben. Ezek többéves útitervekbe lesznek csoportosítva.

Számos átfogó kérdés szintén a stratégia szerves része lesz:

- Megerősítik a tagállamokkal való együttműködést a nemzetközi együttműködés stratégiai fórumának a munkájára alapozva.
- Nemzetközi partnereinkkel együtt közös elveket dolgozunk ki és támogatunk a nemzetközi kutatás és az innováció területén folytatott tevékenységek végrehajtásához, azzal a céllal, hogy globális szinten egyenlő versenyfeltételeket biztosítsunk. Ennek eszköze lesz a közelmúltban megalapított Kutatási Világtanács, egy olyan, önkéntes alapon működő fórum, amely a bevált gyakorlat megosztására és a közös elvek meghatározására jött létre.
- Fokozottabb egyeztetés valósul majd meg a határozott nemzetközi dimenzióval rendelkező egyéb uniós politikák, illetve a nemzetközi szervezetek és a többoldalú fórumok tevékenységei vonatkozásában.

A stratégia végrehajtását szorosan összehangolják a Horizont 2020-szal. Az irányítás megerősítése érdekében a Bizottság kötelezettséget vállalt arra, hogy az elért eredményekről 2014-től kezdve két évente jelentést készít. 2012 áprilisában az Európai Unió és a földközi-

¹² COM(2012) 497, 2012.9.14.

tengeri térség több mint 30 országából körülbelül 350 vezető tudós és döntéshozó találkozott a spanyolországi Barcelonában, hogy új partnerségről állapodjanak meg a kutatást és innovációt illetően. Az új partnerséget az Európai Bizottság javasolta a földközi-tengeri térség déli részében zajló politikai változásokra adott válasz részeként, valamint tekintettel a Horizont 2020 stratégiára. A konferencia útjára indított egy folyamatot, amelynek célja a közös euro-mediterrán kutatási és innovációs program létrehozása.

6. A „HORIZONT 2020” KUTATÁSI ÉS INNOVÁCIÓS KERETPROGRAM (2014–2020)

A Horizont 2020 az első olyan program, amely az összes kutatási és innovációs európai uniós finanszírozást egyesíti. A program három kulcsfontosságú prioritásra összpontosít: az EU vezető helyének megerősítése a világ tudományos életében, az ipar vezető szerepének megerősítése az innováció terén, valamint a minden európai polgárt érintő főbb problémák kezelése számos kulcsfontosságú társadalmi kérdésben.

2012. november 28-án az Európai Parlament ipari, kutatáspolitikai és energiaügyi bizottsága (ITRE) a Horizont 2020 csomag négy jelentéséből hármát abszolút többséggel elfogadott. Az EU Tanácsa a keretprogramról szóló rendelettel kapcsolatban 2012. május 31-én, a részvételi és terjesztési szabályokkal kapcsolatban 2012. október 10-én, az egyedi programra vonatkozó határozattal kapcsolatban pedig 2012. december 11-én fogadott el részleges általános iránymutatást.

Ez rendkívül stabil alapot jelent az uniós intézmények közötti háromoldalú egyeztetések során, amelyek célja a Horizont 2020 csomagra vonatkozó rendes jogalkotási eljárás első olvasatban született megállapodással történő lezárása 2013 végéig.

7. A HETEDIK KERETPROGRAM

7.1. A 2012. évi munkaprogramok végrehajtása

2012-ben 53 pályázati felhívást zártak le, amelyek indikatív költségvetése összesen 4,4 milliárd EUR-t tett ki. Összesen 17 374 támogatható pályázat érkezett be, ebből 3089 részesült finanszírozásban, ami a pályázatok száma alapján 17,78%-os sikerhányadnak felel meg.

A támogatható projektek keretében összesen 70 059 jelentkező volt érintett, és a 36,99 milliárd EUR összegű teljes projektköltséghez összesen 30,78 milliárd EUR uniós hozzájárulást igényeltek. A finanszírozásban részesülő projektek keretében az összesen 14 821 jelentkező a 6,92 milliárd EUR összegű projektköltséghez összesen 4,98 milliárd EUR uniós hozzájárulást igényelt. A pályázók száma alapján 21,16%-os, az EU-tól igényelt pénzügyi hozzájárulás összege alapján 16,18%-os volt a sikerhányad.

7.2. A 2013. évi munkaprogramok

A megközelítőleg 8,1 milliárd EUR értékű, 2012 júliusában elfogadott 2013. évi pályázati felhívások olyan projekteket és elképzeléseket fognak támogatni, amelyek fellendítik Európa versenyképességét, válaszokat keresnek az emberi egészséggel és a környezetvédelemmel kapcsolatos kérdésekre, valamint új megoldásokat kívánnak kidolgozni az urbanizációhoz és a hulladékkezeléshez kapcsolódó, egyre komolyabbá váló kihívásokra.

A munkaprogramok többek között az alábbi elemeket tartalmazzák:

- A felhívások az innováció mellett számos társadalmi kihívást is megcélznak, ezzel teremtve meg a kapcsolatot a Horizont 2020 keretprogrammal.
- Összesen 4,8 milliárd EUR összeget szánnak tematikus kutatási prioritásokra. Az ipari innovációt kísérleti és demonstrációs projektekkel, szabványosítással, technológiatranszferrel és hasonló piacközeli tevékenységekkel támogatják. Az európai gazdaságélénkítési terv keretén belül újtára indított három köz-magán társulást pályázati felhívások segítségével, magántőke bevonásával valósítják meg. A felhívások rendkívül lényegesek az ipar számára, hiszen az ipari részesedés több mint 50%-a és az összes uniós támogatás körülbelül 30%-a jut a kkv-kra.
- Egy 1,2 milliárd EUR összértékű csomag formájában kiemelt figyelmet kapnak a kis- és középvállalkozások. A kkv-k és közepes piaci tőkeértékű cégek számára nyújtott 1 milliárd EUR összegű hitel finanszírozására szolgáló, 150 millió EUR értékű garanciát nyújtó intézkedések is a csomag részét képezik.
- Európának a kutatók vezető célpontjaként betöltött szerepét nagyjából 2,7 milliárd EUR összegű támogatás segíti megszilárdítani, amelyet elsősorban az Európai Kutatási Tanácstól érkező egyedi támogatások (1,75 milliárd EUR), illetve a kutatók képzését és mobilitását támogató Marie Skłodowska-Curie-cselekvések (963 millió EUR) tesznek ki.
- Az innovációs szakadék megszüntetésének az elősegítése érdekében egy új, „EKT-tanszékek” nevű kezdeményezést is elindítottak. Egy 12 millió EUR értékű kísérleti pályázat keretein belül összesen öt, öt különböző uniós tagállam kevésbé fejlett régiójának egyetemén vagy más támogatható kutatóintézetében működő EKT-tanszéket választanak ki.
- Ezekben a felhívásokban a következő innovatív tematikus kutatási prioritások kaptak helyet: mintegy 155 millió EUR a tengeri és a tengerészeti ágazatok fenntartható fejlődését támogató „A jövő óceánjai” elnevezésű projektekre; kb. 365 millió EUR a városi területeket fenntartható „intelligens városokká és közösségekké” alakító technológiákra; hozzávetőlegesen 147 millió EUR a gyógyszerrezisztens baktériumok elterjedésének a meggátolására; továbbá közel 100 millió EUR az édesvízforrásokkal való gazdálkodást segítő innovatív megoldásokra.
- A felhívások emellett támogatják a digitális menetrend IKT-kutatásokra vonatkozó finanszírozási céljait, így csaknem 1,5 milliárd EUR-t költenek az információs és kommunikációs technológiák tematikus területére.
- A 8,1 milliárd EUR értékű beruházás várhatóan további 6 milliárd EUR állami és magánberuházást fog mozgósítani a kutatások terén, aminek következtében a foglalkoztatás a várakozások szerint rövid távon kb. 210 000 fővel bővül, és 15 év alatt további 75 milliárd EUR összegű növekedést generál.
- Az EU 2013. évi teljes kutatási költségvetése 10,8 milliárd EUR, amely egyedülállóan magas az Európai Unió keretprogramjainak történetében, és a munkaprogramokon kívüli forrásokat is tartalmaz, így például az Euratom-szerződés keretén belül 993 millió EUR jut az atomenergiával kapcsolatos kutatásokra, 751 millió EUR az ipari szereplőkkel folytatott közös technológiai

kezdemenyezésekre; emellett léteznek a tagállamokkal kötött, közzférán belüli partnerségek is. A teljes költségvetés magában foglalja a Bizottság Közös Kutatóközpontjának a finanszírozását is¹³.

7.3. A legfontosabb eredmények

7.3.1. Innováció

A 2013. évi hetedik keretprogram munkaprogramja amellet, hogy több, a piacokhoz és a felhasználókhöz közelebb álló cselekvést tartalmaz, nagyobb mértékben támogatja a kutatási eredmények piaci értékesítését is. A kkv-k számára létrehozott kockázatmegosztó finanszírozási mechanizmus (RSFF) keretein belül elindított új hitelgarancia-rendszerrel – amely kiegészíti a 2012-ben sikeresen elindított kezességvállalási rendszert – az innovatív kkv-k és közepes piaci tőkeértékű kisebb cégek számára nagyobb támogatás áll rendelkezésre a kockázatfinanszírozás területén.

A köz-magán társulások számára szintén szélesebb körű támogatás áll rendelkezésre. Több témakörben is kísérletek folynak a kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzés területén, egyrészt a ténylegesen közös közbeszerzések társfinanszírozásával, másrészt a hálózatépítési és előkészítési munkák támogatásával kapcsolatban. A közzféra innovációja is egyre fontosabbá válik, és magában foglalja a közigazgatás és a közzolgáltatások területére vonatkozó innovatív megoldások támogatását. A témakörök túlnyomó része többféleképpen támogatja a társadalmi innovációt, beleértve a társadalmi innovációs tevékenységeket és a társadalmi-gazdasági kutatásokat is.

Egyre több témakör tartalmaz egyedi támogatásokat korábbi ígéretes kutatási eredmények hasznosítására, függetlenül attól, hogy azok részesültek-e uniós támogatásban vagy nem. E tevékenységek magukban foglalják a kutatási projektek eredményeit közvetlenül célzó további finanszírozást csakúgy, mint a hasznosítás megkönnyítésében segítséget nyújtó támogató hálózatok létrehozását.

7.3.2. Terjesztés

Az EU által finanszírozott kutatások eredményeinek terjesztése az európai kutatási térség megvalósításának, a nyitottság támogatásának és az európai kreatív potenciál kiaknázásának a sarokköve. A Bizottság az eredmények megosztásában aktív szerepet vállaló projektek finanszírozásával támogatja a kutatási eredmények terjesztését. A Bizottság továbbá nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a támogatott kutatások eredményeire irányítsa a közfigyelmet, és online hozzáférést biztosít az eredményekhez a CORDIS¹⁴, azaz a Bizottság Közzségi Kutatási és Fejlesztési Információs Szolgálata és a Közös Kutatóközpont publikációgyűjteménye¹⁵ útján.

Ezen túlmenően a Bizottság megvizsgálja, miként lehetne a jelenlegi tevékenységeken túlmenően fokozni az uniós finanszírozású kutatások eredményeinek terjesztését, kommunikálását és hasznosítását.

¹³ A hetedik keretprogram 2012. évi közvetlen cselekvéseiről a Bizottság Közös Kutatóközpontjának éves jelentésében található információk. <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=2530>

¹⁴ <http://cordis.europa.eu/>

¹⁵ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/>

7.3.3. Egyszerűsítés

A 2012. évi tevékenységeknek az egyszerűsítésről szóló közlemény¹⁶ és az azt követő vita adott lendületet. Számos általános támogatottságot élvező intézkedéssorozatot ültettek át a gyakorlatba.

A kutatási és innovációs programokban részt vevők portáljának fejlesztése tovább folytatódott a résztvevők számára létrehozott új szolgáltatások bevezetésével és a rendszer felhasználóbarát jellegének javításával.

Az egyszerűsítéssel kapcsolatos vita eredményeit az átdolgozott költségvetési rendeletben és annak hatályba lépő alkalmazási szabályaiban is érvényesítették. A keretprogram-támogatásokat érintő főbb elemek:

- a héa-támogatásra való jogosultság szabályainak a felülvizsgálata, ami egyszerűsíti például az egyetemeknek és állami kutatóintézeteknek juttatott kutatási és innovációs támogatások pénzügyi kezelését,
- a kamatképzésre és annak jelentésére vonatkozó kötelezettség eltörlése. Ez a kötelezettség ma is érvényben van, és jelentős adminisztratív teherrel és költséggel jár az elkülönített számlák nyitása és kezelése miatt, valamint az olyan szervezetekre vonatkozó kivételek nyilvántartásának a kezelése miatt, amelyek tagállami jogszabályok következtében nem nyithatnak kamatozó számlákat.

7.3.4. A kkv-kkal kapcsolatos célkitűzés megvalósítása

Az Európai Bizottság szorosan figyelemmel követi a kkv-k részvételét a hetedik keretprogramban. Különös figyelmet szentelnek a kkv-knak az együttműködési programon belül juttatott finanszírozásának a jogalkotási csomagban megállapított célokkal összhangban. A cél annak biztosítása, hogy az „Együttműködés” elnevezésű egyedi program finanszírozásának legalább 15%-a a kkv-khoz kerüljön.

2012 végéig összesen 18 589 kkv vett részt a teljes hetedik keretprogramban. A kkv-knek juttatott uniós hozzájárulás mértéke mintegy 4,8 milliárd EUR volt.

A 15%-os célt már 2011 végére sikerült teljesíteni, ekkor a kkv-k az „Együttműködés” programban az uniós források 15,3%-át kapták meg. 2012-ben ez az arány tovább emelkedett. Az év végére az „Együttműködés” program keretein belül a kkv-knak juttatott uniós hozzájárulás mértéke már elérte a 16,6%-ot.

A kkv-k támogatása arányának jelentős növekedése a kkv-k megerősítését célzó 2011. és 2012. évi munkaprogramok intézkedéseinek tulajdonítható. A 2013. évi munkaprogram hatására e téren további előrelépés várható.

8. KILÁTÁSOK A 2013. ÉVRE

A Bizottság 2013-ban folytatja az Innovatív Unió intézkedéseinek végrehajtását. Sor kerül a „2012. évi helyzetértékelés az Innovatív Unió megvalósításáról: A változás felgyorsítása”

¹⁶ COM(2010) 187

című közlemény ismertetésére. A jelenleg is tartó válságot figyelembe véve ugyanakkor Európának többet kell tennie az Innovatív Unió megvalósításáért. Az EU-nak és tagállamainak fel kell gyorsítaniuk az Innovatív Unió elmélyítésére irányuló közös erőfeszítéseket. A Bizottság 2013-ban az Innovatív Unió elmélyítésének következő lépéseire való felkészülés érdekében vitafolyamatot indít.

A Bizottság az EKT eredményeiről szóló első értékelő jelentését 2013-ban fogja elkészíteni. Ebben a tagállamok által a nemzeti reformprogramjaikban bejelentett tevékenységeiket összehasonlíttja a 2011. évi alapadatokkal. Az EKT végrehajtásában tapasztalt előrehaladás átfogó értékelésére 2014-től kezdve kerül sor.

A Bizottság 2013 júliusában javaslatokat kíván tenni számos köz-magán, illetve közszférán belüli partnerségi kezdeményezéssel kapcsolatban.

A Horizont 2020 csomagot várhatóan 2013 végéig elfogadják. A Bizottság minden előkészítő munkát elvégez, és megteszi a program zökkenőmentes elindításához és végrehajtásához szükséges intézkedéseket.